

Формування у студентів юридичних спеціальностей умінь усного двостороннього перекладу

Інтеграція європейських країн, міграції, розширення контактів з діловими партнерами за кордоном та поширення сучасних інформаційних технологій потребують від сучасної людини мобільності та навичок спілкування різними мовами, ознайомлення з культурами інших народів, усвідомлення особливостей рідної культури та мови, прагнення знайти себе в такому різноманітному світі, самоствердитись та самореалізуватись. Зазначені вище фактори зумовлюють потребу у встановленні однакових критеріїв для визначення рівня володіння іноземною мовою та у забезпеченні наступності змісту мовної освіти у різних навчальних закладах країн-членів Ради Європи на всіх етапах навчання. Саме тому вважаємо доцільним в нашому дослідженні опиратися на Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти [1] та чинну програму для немовних вузів [2], де переклад визначається складовою іншомовної комунікативної компетенції.

Формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх юристів має включати засвоєння достатнього обсягу фонових знань у відповідній галузі, лексичного корпусу для позначення відповідних понять, а також формування професійно-технічної компетенції, тобто фахових навичок і умінь усного перекладу [3].

Як відомо, кредитно-модульна система визначається як модель організації навчального процесу, що ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових кредитів, тобто одиниць виміру навчального навантаження, необхідного для засвоєння змістових модулів. У свою чергу, модуль визначається як задокументована завершена частина освітньо-професійної програми, що реалізується відповідними формами навчального процесу, а змістовий модуль – як система навчальних елементів, що поєднана за ознакою відповідності певному навчальному об'єктові.

Добре відомо, що суспільно-політична сфера є надзвичайно розгалуженою і включає велику кількість галузей, пов'язаних зі значним різноманіттям суспільного життя – принципи його побудови і керівництва, взаємодії людини й держави на різних рівнях, структура органів державного управління та їхня діяльність, шляхи забезпечення реальної демократії і багато іншого. Одним з найважливіших аспектів суспільного життя і, відповідно, перекладу в суспільно-політичній сфері є галузь прав людини. Вона є, можливо, ключовою для суспільно-політичної сфери взагалі, оскільки будь-які тексти, що відносяться до неї, будуть так чи інакше пов'язані з питаннями реалізації згаданих прав. Зважаючи на високу фахову цінність проблематики прав людини для формування фахової компетенції майбутніх перекладачів у цій галузі перекладу, саме її ми і обрали матеріалом навчання.

Таким чином, ми говоримо про матеріали, які пов'язані з правами людини: загальна декларація прав людини, міжнародний пакт про громадянські та політичні права, міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права.

Усний переклад з англійської мови на українську та навпаки повинен включати і письмовий переклад, який використовується як додатковий критерій оцінювання, оскільки поліпшення результатів в усному перекладі позитивно впливає і на якість письмового перекладу.

Необхідно і передбачати самостійну роботу студентів, яка дозволяє удосконалювати навички й уміння усного двостороннього перекладу, формування яких проходилося на аудиторних заняттях.

Відповідно до сучасних тенденцій навчання іноземної мови, ми не можемо не говорити про рефлексію, яка передбачає самооцінку й свідчить про розвиток студента як активного суб'єкта навчального процесу. Рефлексивне навчання пов'язане з самооцінкою студента: здатністю до рефлексивної самооцінки цілей, процесу й продуктів навчальної діяльності, корекції та накопичення ефективного досвіду навчання школяра. Все це ми, вслід за Н.Ф.Коряковцевою [4: 13], розглядаємо як цілі розвитку особистості. Ми переконанні в тому, що студенти уже можуть керувати процесом навчання. Тому роль викладача, який доступно і вмотивовано допомагає, є вагомою, але не визначальною. Тому проблема формування здібності до самостійної діяльності переростає у проблему підвищення мотивації до здійснення навчальної діяльності, розвитку інтересу.

Контроль самостійної роботи студентів здійснюється за допомогою диктанту-перекладу, який проводиться на наступному аудиторному занятті. Ефективнішими є лабораторні роботи, де студенти виконують завдання під контролем лаборанта.

Студенти повинні володіти перекладацькими прийомами, які необхідно використовувати у відповідних ситуаціях, внаслідок чого потенційні труднощі можна прогнозувати, ґрунтуючись на способі перекладу конкретного матеріалу. Найпростішим є застосування словникових відповідників у випадках, коли слово за формою і значенням має еквівалент у мові перекладу і зафіксоване у словнику (наприклад, *constitution* – «конституція») або коли воно відноситься до загальноживаних високочастотних лексичних одиниць, не обмежених офіційним вжитком (наприклад, *promotion* – «просування по службі»). Нескладним є калькування, тобто дослівний переклад словосполучень, що включають загальноживану високочастотну або інтернаціональну лексику (наприклад, *readily available technology* – «легкодоступна технологія»). З іншого боку, одночасний вплив різних джерел труднощів може вимагати застосування більш складних

способів перекладу, включаючи паралельне вживання кількох з них (наприклад, переклад словосполучення *reduction of drop-out rates* – «зменшення кількості учнів, які передчасно залишають школу» – вимагає одночасного застосування прийомів «додавання слів» та «перестановки слів») [5: 9].

Перелік прийомів перекладу

- словникові відповідники
- транскодування
- транскрибування
- транслітерація
- змішане транскодування
- адаптивне транскодування
- калькування
- контекстуальна заміна
- смисловий розвиток
- описовий переклад
- антонімічний переклад
- конкретизація слова
- генералізація слова
- додавання слова
- вилучення слова
- заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови
- перестановка слова

Після перевірки викладачем правильності зробленого перекладу, студенти мають визначити питому вагу кожного способу перекладу і пояснити перевагу найпоширеніших з них. Це формує вміння доперекладацького аналізу та усвідомлення змісту перекладацьких прийомів.

Література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. вид. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Бакаєва Г.С., Борисенко О.А., Зуєнок І.І. та ін. Програма з англійської мови для професійного спілкування. – К.: Ленвіт, 2005 – 119 с.
3. Тарнапольський О.Б., Кожушко С.П. Методика обучения английскому языку для делового общения: Учебное пособие. – К.: Ленвит, 2004. – 192с.
4. Коряковцева Н. Ф. Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык: Пособие для учителей. – М.: АРКТИ, 2002. – 176 с.
5. Ганічева Т. В. Методика навчання майбутніх філологів усного англомовного двостороннього перекладу у галузі прав людини: Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.02. – К., 2008. – 24 с.